

ARCHEOLOGIA

P O L S K I

PL ISSN 0003-8180

Indeks prasowy 325945

1-2/2003

Stawka VAT — 0%

XLVIII : 2003

Zeszyt 1-2

1953-2003

**INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK**

<http://rcin.org.pl>

NAJNOWSZE WYDAWNICTWA INSTYTUTU ARCHEOLOGII I ETNOLOGII PAN

- Archeologia w teorii i w praktyce*, red. A. Buko, P. Urbańczyk, Warszawa 2000, ss. 660, ryciny.
- Bogdan Balcer, *Ćmielów — Krzemionki — Świeciechów. Związki osady neolitycznej z kopalniami krzemienia*, Warszawa 2002, ss. 191, ryciny.
- Bogdan Balcer, Jan Machnik, Jan Sitek, *Zpradziców Roztocza na ziemi zamojskiej*, Kraków 2002, ss. 230, ryciny, mapy.
- Barbara Balke, *Kultura przeworska nad dolną Pilicą*, w druku.
- Budownictwo i budowniczowie w przeszłości. Studia dedykowane Tadeuszowi Poklewskiemu*, red. A. Abramowicz, J. Maik, Łódź 2002, ss. 546, ryciny.
- Zbigniew Bukowski, *Znaleziska bursztynu w zespołach z epoki brązu i z wczesnej epoki żelaza z dorzecza Odry oraz Wisły*, Warszawa 2002, ss. 157, ryciny.
- Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie środkowej*, red. C. Busko, J. Klápfš, L. Leciejewicz, S. Moździoch, Wrocław–Praha 2002, ss. 476, ryciny.
- Człowiek, sacrum, środowisko. Miejsca kultu we wczesnym średniowieczu*, Spotkania Bytomskie IV, red. S. Moździoch, Wrocław 2000, ss. 283, ryciny.
- Grzegorz Domański, *Śleza w pradziejach i średniowieczu*, Wrocław 2002, ss. 176, ryciny.
- Marek Dulnicz, *Kształtowanie się Słowiańszczyzny północno-zachodniej. Studium archeologiczne*, Warszawa 2001, ss. 323, ryciny, mapy.
- Europe around the year 1000*, red. P. Urbańczyk, Warszawa 2001, ss. 488, ryciny.
- Sławomir Kadrow, *U progu nowej epoki. Gospodarka i społeczeństwo wczesnego okresu epoki brązu w Europie środkowej*, Kraków 2001, ss. 313, ryciny.
- Zbigniew Kobyliński, *Teoretyczne podstawy konserwacji dziedzictwa archeologicznego*, Warszawa 2001, ss. 295, ryciny.
- Jerzy Kopacz, *Początki epoki brązu w strefie karpackiej w świetle materiałów kamiennych*, Kraków 2001, ss. 207, tablice.
- Anna Leciejewiczowa, *Zawarża — osiedle neolityczne w południowopolskiej strefie lessowej*, Wrocław 2002, ss. 165, ryciny.
- Dariusz Makowiecki, *Historia ryb i rybołówstwa w holocenie na Niżu Polskim w świetle badań archeologicznych*, w druku.
- Moneta mediaevalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin*, red. R. Kiersnowski, S.K. Kuczyński, M. Męciewska, M. Mielczarek, B. Paszkiewicz, Warszawa 2002, ss. 571, tablice.
- Sławomir Moździoch, *Castrum munitissimum Bytom. Lokalny ośrodek władzy w państwie wczesnopiastowskim*, Warszawa 2002, ss. 320, ryciny, płyta CD.
- The neighbours of Poland in the 10th century*, red. P. Urbańczyk, Warszawa 2000, ss. 212, ryciny.
- The neighbours of Poland in the 11th century*, red. P. Urbańczyk, w druku.
- Ołtawowa Cave. Human activity, stratigraphy and palaeoenvironment*, red. P. Valde-Nowak, A. Nadachowski, T. Madeyska, ss. 176, ryciny.
- Od narodzin do wieku dojrzałego. Dzieci i młodzież w Polsce*, cz. I: *Od średniowiecza do wieku XVIII*, red. M. Dąbrowska, A. Klonder, Warszawa 2002, ss. 324, ryciny.
- Osadnictwo i architektura ziem polskich w dobie Zjazdu Gnieźnieńskiego*, red. A. Buko, Z. Świechowski, Warszawa 2000, ss. 374, ryciny.
- Principes de description des verres anciens depuis les temps les plus reculés jusqu'au XIIIe siècle de n.è.*, red. M. Dekówna, J. Olczak, Warszawa–Toruń 2002, ss. 218, ryciny.
- Tomasz Purowski, *Cmentarzysko kultury lużyckiej w Ożumiechu na północnym Mazowszu*, Warszawa 2003, ss. 157, ryciny.
- Quo vadis archaeologia? Whither European archaeology in the 21st century?*, Proceedings of the European Science Foundation Exploratory Workshop, Mądralin near Warsaw, 12–13 October 2001, red. Z. Kobyliński, Warsaw 2001, ss. 208, ryciny.
- Marian Rębkowski, *Pierwsze lokacje miast w księstwie zachodniopomorskim. Przemiany przestrzenne i kulturowe*, Kołobrzeg 2001, ss. 261, ryciny.
- Słowianie i ich sąsiedzi we wczesnym średniowieczu*, red. M. Dulnicz, Lublin–Warszawa 2003, ss. 475, ryciny, tablice.
- A turning of ages — Im Wandel der Zeiten — Jubilee book dedicated to Professor Jan Machnik on his 70th anniversary*, red. S. Kadrow, Kraków 2000, ss. 543, ryciny.
- Warfare in the Middle Ages*, red. W. Świętosławski, Acta Archaeologica Lodziensia, vol. 47, Łódź 2001, ss. 99, ryciny.

ADALBERTUS: TŁO KULTUROWO-GEOGRAFICZNE WYPRAWY MISYJNEJ ŚW. WOJCIECHA NA POGRANICZE POLSKO-PRUSKIE

[pod redakcją Przemysława Urbańczyka]

- T. 4. Jolanta Sadowska-Topór, *Starożytne drogi w dolinie rzeki Dzierżoń w świetle badań archeologicznych*, Warszawa 1999, ss. 181, ryciny, wykresy.
- T. 5. Maria Kasprzycka, *Tło paleogeograficzne osadnictwa Żuław Elbląskich w pierwszym tysiącleciu naszej ery*, Warszawa 1999, ss. 194, ryciny, wykresy.

ARCHEOLOGIA MAZOWSZA I PODLASIA. STUDIA I MATERIAŁY

[pod redakcją Wojciecha Szymańskiego]

- T. 1. *Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne w dorzeczu Stupianki pod Płockiem*, red. M. Dulnicz, Warszawa 1998, ss. 251, ryciny.

„Archeologia Polski”, t. 48:2003, z. 1–2

Błędy dostrzeżone w druku

	jest	powinno być
Okładka, s. II, wiersz 28–29 od góry	Dariusz Makowiecki, <i>Historia ryb i rybołówstwa w holocenie na Niziu Polskim w świetle badań archeologicznych</i> , w druku.	Daniel Makowiecki, <i>Historia ryb i rybołówstwa w holocenie na Niziu Polskim w świetle badań archeoichtiologicznych</i> , Poznań 2003, ss. 198, ryciny, tabele.
s. 217, wiersz 21 od dołu	Archeaologia	Archaeologia
s. 284, wiersz 13 od góry	[18]*	[19]*

ARCHEOLOGIA POLSKI

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1953–2003
Pięćdziesięciolecie
Instytutu Archeologii i Etnologii

ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM XLVIII

Zeszyt 1–2

2003

WARSZAWA
2003

<http://rcin.org.pl>

Skład Redakcji Naukowej:

MARIA DEKÓWNA (redaktor)
DOROTA CYNGOT, TOMASZ PUROWSKI (sekretarze)
(we współpracy z Zakładem Epoki Kamienia IAE PAN)

Adres Redakcji:

Instytut Archeologii i Etnologii PAN
00-140 Warszawa, al. Solidarności 105
tel. 620 28 81 do 84, 652 19 60 do 66
wewn. 138, 167, 171
e-mail: archeologia.polski@wp.pl

Korektor:

Andrzej Jacek Tomaszewski

PL ISSN 0003-8180

© Copyright by Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Warszawa 2003

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission from the copyright owner.

DTP:

Krzysztof Anuszewski

Druk:

PUIP, tel./fax (0-22) 768 13 14, 0602 353 483

Nakład 400 + 50 egz., objętość 26,9 ark. wydawn., papier offset 80 g
Druk ukończono w listopadzie 2003 r.

SPIS TREŚCI

Zygmunt Krzak: Od pastuszka do profesora (Krzysztof Kowalski)	7
Bibliografia prac prof. dr. hab. Zygmunta Krzaka (opracowały Dorota Cyngot i Dagmara Mańka)	10

METODY I METODOLOGIA

Halina Dobrzańska, Tomasz Kalicki, Człowiek i środowisko w dolinie Wisły koło Krakowa w okresie od I do VII w. n.e.	25
Man and environment in the Vistula river valley near Cracow from the 1 st to the 7 th century AD	54
Judyta J. Gładkowska-Rzeczycka, Anna Wrzesińska, Jacek Wrzesiński, Rzadkie znalezisko torbieli pasożyta z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach	57
A rare finding of a parasitic cyst from an early mediaeval cemetery in Dziekanowice	75

STUDIA

Henri Duday, Hanna Kowalewska-Marszałek, Trumny drewniane w „megalitycznych” komorach grobowych kultury pucharów lejkowatych? Zintegrowane badania antropologiczno-archeologiczne cmentarzyska w Kicharach Nowych (Małopolska)	77
Des cercueils en bois dans les chambres „mégolithiques” de la culture des Gobelets en entonnoir? Une approche anthropo-archéologique intégrée sur le site de Kichary Nowe (Petite Pologne)	103
Witold Hensel, Mylnie odczyty w sporach na temat etnogenezoologii słowiańskiej? Kwestie dotyczące <i>Askaukalis</i> Ptolemeusza	109
Fallacious reading in the controversies over Slavic ethnogenesisology? Issues related to Ptolemy's <i>Askaukalis</i>	112
Andrzej Buko, Wczesnośredniowieczna osada w Kaczycach koło Opatowa: zagadkowy epizod w dziejach osadnictwa wiejskiego na Wyżynie Sandomierskiej	113
The early mediaeval settlement at Kaczyce near Opatów: an enigmatic episode in the history of rural settlement in the Sandomierz Uplands	154
ANEKS: Maria Lityńska-Zajac, Materiały roślinne z wczesnośredniowiecznej osady w Kaczycach koło Opatowa	157
Plant material from the early mediaeval settlement at Kaczyce near Opatów	164
Radosław Piotrowski, Uwagi na temat chronologii i interpretacji wczesnośredniowiecznych cmentarzysk mazowieckich	165
Remarks on the chronology and interpretation of early mediaeval burial grounds in Masovia	197
Krzysztof Wachowski, Jacek Witkowski, Wrocław wobec Hanzy	201
Wrocław und die Hanse	220

DYSKUSJE I POLEMIKI

Z b i g n i e w K o b y l i ń s k i, <i>Quo vadis archaeologia?</i> O przyszłości badań nad przeszłością	223
<i>Quo vadis archaeologia?</i> On the future of studies of the past	233
S t a n i s ł a w T a b a c z y ń s k i, Archeologia wobec szans i pułapek ponowoczesnego świata	234
Archaeology in the face of the opportunities and menaces of the postmodern world	242
T o m a s z P u r o w s k i, Czy należy odrzucić termin „kubek typu elbląskiego”?	244
Die Bezeichnung „Becher vom Elbinger Typus” — wäre sie abzulehnen?	247

RECENZJE

V. Gordon Childe i archeologia w XX wieku (S t a n i s ł a w T a b a c z y ń s k i)	249
Archaeologies of the contemporary past (A n n a Z a l e w s k a)	252
Eva Lenneis, Jens Lüning, Die altbandkeramischen Siedlungen von Neckenmarkt und Strüßen (J o a n n a P y z e l)	258
Habitats de l'âge du Bronze à Lyon-Vaise (Rhône) (H a n n a K o w a l e w s k a - M a r s z a ł e k)	264
Jacek Andrzejowski, Wschodnia strefa kultury przeworskiej — próba definicji (M a r e k O l ę d z k i)	274

KRONIKA

Mgr Jadwiga Korwin-Kamieńska (20.11.1922–15.09.2002) (B a r b a r a B u r c h a r d)	277
Bibliografia prac Jadwigi Korwin-Kamieńskiej (opracowała H a n n a K o w a l e w s k a - M a r s z a ł e k)	279
Janek — dr Jan Fiedorzuk (14.04.1959–18.02.2003) (R o m u a l d S c h i l d)	283
Bibliografia prac dr. Jana Fiedorzuka (opracowali T o m a s z B o r o ń i T o m a s z P u r o w s k i)	284
Symposium „Bandkeramik in 21. Jahrhundert”, Brauweiler (Niemcy), 16–20 września 2002 r. (J o a n n a P y z e l)	286
„Początki państwa polskiego. Stan wiedzy i koncepcje”. Posiedzenie plenarne Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych Wydziału I PAN, Warszawa, 6 grudnia 2000 r. (D a n u t a P i o t r o w s k a i J o l a n t a S a d o w s k a - T o p ó r)	288
„9. Tagung — International Conference on Experimental Archaeology”, Eindhoven (Holandia), 19–21 października 2001 r. (W o j c i e c h P i o t r o w s k i)	293

“Archeologia Polski” is regularly indexed in the International Bibliography of the Social Sciences; in IBZ — International Bibliography of Periodical Literature; IBZ — CD-ROM; IBR — International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature; IBR — CD-ROM.

WARUNKI PRENUMERATY „RUCH” S.A.

1. „Archeologia Polski” jest półrocznikiem. Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okres roczny.
2. Przewidywana cena prenumeraty krajowej na 2004 r. wyniesie 25,00 zł.
3. Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.
4. Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę:
cena prenumeraty + rzeczywiste koszty wysyłki.
Zlecenia na prenumeratę dewizową przyjmowane od osób zamieszkałych za granicą realizowane są od dowolnego numeru.
Wpłaty przyjmuje Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy „RUCH” S.A. na konto:
Pekao S.A. IV O/W-wa 12401053-40060347-2700-401112-001 lub kasa Oddziału.
5. Informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. OKDP, 00-958 Warszawa, skrytka pocztowa 12, ul. Jana Kazimierza 31/33 lub telefonicznie: (22) 5328-731, 5328-820, 5328-816, fax: 5328-732, internet: www.ruch.pol.pl, e-mail: prenumerata@okdp.ruch.com.pl
6. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną na następny rok do 5.12.

For the exchange write, please, to
Instytut Archeologii i Etnologii PAN — Biblioteka
al. Solidarności 105, PL-00-140 Warszawa, Poland

Orders regarding all publications of the Institute of Archaeology and Ethnology should be addressed to the Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, al. Solidarności 105, PL-00-140 Warszawa, Poland, tel/fax 48-22-6240100 (Warsaw).

We recommend using an order form available in the Institute's bookshop on our website:
www.archaeology.pl

The subscription rates for periodicals are (in USD or equivalent):

Archeologia	25
Archaeologia Polona	30
Archeologia Polski	30
Ethnologia Polona	20
Etnografia Polska	25
Fasciculi Archaeologiae Historicae	20
Kwartalnik Historii Kultury Materialnej	45 (3 vols) 15
Przegląd Archeologiczny	30
Sprawozdania Archeologiczne	30

plus postage 6 USD.

Payment should be made by credit card, by International Money Order sent to BPH-PBK S.A. VIII O/Warszawa, No 28-1060-0076-0000-4010-3021-2753 or by a check made payable to Instytut Archeologii i Etnologii PAN, al. Solidarności 105, PL-00-140 Warszawa, Poland.

OD REDAKCJI

„Archeologia Polski” jest wydawnictwem ciągłym, w którym zamieszczane są artykuły zawierające ujęcia ogólne, syntetyzujące, omawianych zagadnień. Publikujemy w nim prace z zakresu metodologii i metodyki badań archeologicznych oraz dyscyplin współpracujących z archeologią, a także studia dotyczące problematyki prehistorii oraz wczesnych dziejów ziem polskich na tle europejskim. Każdy zeszyt zawiera również dział polemiki i dyskusji oraz recenzje literatury polskiej i obcej, głównie archeologicznej, lecz również prac z zakresu dyscyplin z archeologią współpracujących.

Artykuły i recenzje przekazywane do druku w „Archeologii Polski” prosimy opracowywać według zasad opublikowanych w tomie XXVIII: 1983, z. 1, s. 239 i n. naszego periodyku.

Warunki zamawiania „Archeologii Polski”

Instytucje i osoby prawne mogą kierować zamówienia na adres:

**Instytut Archeologii i Etnologii PAN,
al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa,
numer konta w BPH-PBK S.A. VIII O/Warszawa nr 86-1060-0076-0000-401030001995
z dopiskiem „Archeologia Polski”.**

Zachęcamy do korzystania z formularza zamówień w naszej księgarni internetowej na stronie www.iaepan.edu.pl

Wydawnictwo wraz z rachunkiem (cena numeru plus porto) prześlemy pocztą po otrzymaniu zamówienia.

Cena tomu 48 (podwójnego) zamówionego w IAE PAN wynosi 24,00 zł.

Prenumeratę roczną przyjmują oddziały kolportażowe RUCH oraz urzędy pocztowe i listonosze.

Koszt prenumeraty tomu 49 (podwójnego) wynosi 25,00 zł.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabyć lub zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) w Bibliotece IAE PAN, al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, adres e-mail: broniek@iaepan.edu.pl.

Subscriptions orders for “Archeologia Polski” available through the local press distributors or directly from

**Institute of Archaeology and Ethnology
al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland**

The subscription rate is USD 30 plus postage 6 USD. Payment should be made by credit card, by International Money Order sent to

BPH-PBK S.A. VIII O/Warszawa nr 28-1060-0076-0000-4010-3021-2753

or by a check made payable to

**Instytut Archeologii i Etnologii PAN
al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland.**

We recommend using an order form available in the Institute’s bookshop on our website: www.archaeology.pl

ARCHEOLOGICZNE ZESZYTY AUTOSTRADOWE

- T. 1. *Osada z epoki brązu i okresu halszackiego w Chrząstowie Folwarcznym. Autostrada 2*, red. J. Maik, Łódź 2002, ss. 138, tablice, ilustracje, płyta CD.
T. 2. *Badania na autostradzie A4, cz. I*, red. B. Gediga, w druku.

BIBLIOTEKA ETNOGRAFII POLSKIEJ

[pod redakcją Jolanty Kowalskiej]

- Nr 54. *Podhale. Tradycja we współczesnej kulturze wsi*, red. D. Tylkowa, Kraków 2000, ss. 458.
Nr 56. *Czas zmiany, czas trwania. Studia etnologiczne*, red. J. Kowalska, R. Tomicki, S. Szykiewicz, Warszawa 2003, ss. 392, ryciny.

BIBLIOTHECA ANTIQUA

[pod redakcją Aleksandry Dunin-Źasowicz]

- Vol. XXIII. Tomasz Scholl, Viktor Zin'ko, *Archaeological Map of Nymphaion (Crimea)*, Warszawa 1999, ss. 126, tablice (w tym 4 w kolorze), 3 mapy.

KOMENTARZE DO POLSKIEGO ATLASU ETNOGRAFICZNEGO

[pod redakcją Zygmunta Kłodnickiego]

- T. VI. A. Lebeda, *Wiedza i wierzenia ludowe*, Wrocław-Cieszyn 2002, ss. 380, ryciny, mapy.
T. VII. A. Drożdż, *Pomoc wzajemna. Współdziałanie społeczne i pomoc sąsiedzka*, Wrocław-Cieszyn 2002, ss. 382, ryciny, mapy.

MONUMENTA ARCHAEOLOGICA BARBARICA

[pod redakcją Zenona Woźniaka]

- T. VII. Włodzimiera Ziemińska-Odojowa, *Niedanowo. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Nordmasowien*, Kraków 1999, ss. 149, 253 tablice.

POLSKIE BADANIA ARCHEOLOGICZNE

[pod redakcją Witolda Hensla i Wojciecha Szymańskiego]

- T. 33. *Szczecin we wczesnym średniowieczu. Wschodnia część suburbium*, red. W. Łosiński, w druku.

STUDIA I MATERIAŁY Z HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

[pod redakcją Jerzego Kruppé]

- T. LXVIII. Andrzej Klonder, „*Wszelka spuścizna w Bogu spoczywającego*”. *Majątek ruchomy zwykłych mieszkańców Elbląga i Gdańska w XVII wieku*, Warszawa 2000, ss. 184.
T. LXIX. Danuta Molenda, *Polski otów na rynkach Europy środkowej w XIII–XVII wieku*, Warszawa 2001, ss. 226, ryciny.

VIA ARCHAEOLOGICA. ŹRÓDŁA Z BADAŃ WYKOPALISKOWYCH NA TRASIE AUTOSTRADY A4 W MAŁOPOLSCIE

[pod redakcją Jana Chochorowskiego, Janusza Kruka i Jacka Rydzewskiego]

- T. 1. *Przyroda i człowiek. Materiały do studiów*, red. S. Kadrow, Kraków 2001, ss. 211, ryciny, tabele, mapy.
T. 2. *Południowe obejście Krakowa. Materiały z epoki kamienia i z wczesnego okresu epoki brązu*, red. P. Włodarczak, Kraków 2002, ss. 251, ryciny, tabele, mapy.

ARCHAEOLOGIA POLONA

- Vol. XL, Warszawa 2002, ss. 252.

ARCHEOLOGIA

- T. LII, Warszawa 2002 (2001), ss. 158, XXV tablic.
T. LIII, Warszawa 2003 (2002), w druku.

ARCHEOLOGIA POLSKI

- T. XLVII: 2002, z. 1–2, Warszawa 2002, ss. 426.
T. XLVIII: 2003, z. 1–2, Warszawa 2003, ss. 298.

ETHNOLOGIA POLONA

- Vol. 22, Poznań 2001, ss. 164.
Vol. 23, Poznań 2002, w druku.

ETNOGRAFIA POLSKA

- T. XLVI, z. 1–2, Warszawa 2002, ss. 284.

FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE

- Fasc. XIII–XIV: 2000–2001, Łódź 2002, ss. 134.

KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

- Rok L, nr 1, 2, 3–4, Warszawa 2002, ss. 442.
Rok LI, nr 1, 2, Warszawa 2003, ss. 320.

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

- T. 50: 2002, Wrocław 2002, ss. 148.

SPRAWOZDANIA ARCHEOLOGICZNE

- T. LIII, Kraków 2001, ss. 455.

<http://rcin.org.pl>